

Čís. 401.

I ten, kdo bezprávně nabyt věci (krádeží), půjčiti ji může někomu jinému s právním účinkem, tedy i s právem žádati ji zpět.

(Rozh.ze dne 4. února 1920, Rv I 46/20.)

Jakub P. kradl rodičům obilí a donášel je v pytlech Marii L-ové, kde pytle nechal. Když mu ač o to upomínal pytle nebyly vráceny, domáhal se žalobou vrácení jich. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl podstatně z toho důvodu, že jde o půjčku a že žalovaná jest dle § 973 obč. zák. povinna pytle vrátiti. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Důvodné jest odvolání, pokud vytýká rozsudku nesprávné právní posouzení věci. V žalobě tvrdil žalobce, že na žádost žalované zapůjčil jí 21 pytlů, které na požádání měla vrátiti. Tvrdil tu tedy skutkové okolnosti, ze kterých bylo lze odvozovati nárok na vrácení pytlů podle § 973 obč. zák. o půjčce, o který předpis první soudce skutečně také svůj odsuzující výrok opřel. Avšak již při prvním ústním jednání a zejména při svém výslechu za účelem důkazu, udal žalobce okolnosti, ze kterých jde na jevo, že o nějaké půjčce pytlů za účelem jich užívání na určitou dobu, jak to zákon v § 971 obč. zák. předpokládá, ani řeči býti nemůže. Z okolností těch vyplývá naopak, že žalobce v letech 1910-1913 (kdy nebyl ještě ani zletilým) kradl rodičům pytle s obilím, které dle svého tvrzení nosil žalované (zda úplatně, či bezplatně neříká se), kde pytle nechal, a později prý ji o vrácení pytlů upomínal, ale marně. Tyto skutkové okolnosti ovšem nejsou doplňkem ani vysvětlením okolností v žalobě uvedených, nýbrž docela novými skutečnostmi, kterými mění se důvod žalobní. Ježto však žalovaná i o změněné žalobě bez odporu projednávala, předpokládá se její souhlas dle § 235 c. ř. s. Jest nyní otázkou, kterých právních předpisů jest na tuto žalobu použiti. O žalobu ze smlouvy o půjčku dle § 973 obč. zák. a vůbec o žalobu z nějaké smlouvy nemůže se tu jednati, neboť nejde tu o nějaké právní jednání mezi stranami, nýbrž okrádež a podílnictví na krádeži. O nějaké kondikci pro bezdůvodné obohacení nelze tu rovněž mluvíti, neboť i kdyby bylo správné, že bylo na straně žalované obohacení o pytle a byt i toto obohacení bylo bezdůvodné, nestala se újma, s tím spojená, žalobci, nýbrž vlastníkům pytlů, tedy jeho rodičům. Mohlo by se tu tedy co do právní struktury žaloby jednati jen o žalobu vlastnickou pravou nebo publicianskou (§§ 366, 372 obč. zák.), neboť návrh žalobní zrn, by určité pytle byly vráceny. V tomto směru však žalobce v první stolici nedokázal, ba ani netvrdil žádné z podstatných náležitostí žaloby vlastnické tedy ani, že on jest vlastníkem, pytlů, ani, že žalovaná pytle ty dosud ve své lučci má (§ 369 obč. zák.), neboť ona tvrdí, že jich nemá. Ohledně žaloby z domnělého vlastnictví (§ 372 obč. zák.) nedokázal žalobce ani platného titulu ani pravého způsobu nabytí držby sporných pytlů. Ježto pak z přednesení žalobcových vychází na jevo, že pytle s obilím rodičům odejmul, není ani legitimován, by vrácení pytlů žádal. Nejvyšší soud vyhověl dovolání a zrušiv rozsudek soudu odvolacího, vrátil mu věc, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Dlužno souhlasili se soudem odvolacím potud, že nemůže tu jiti o žalobu vlastnickou, kdyžž žalobce v první stolici ani netvrdil vlastnictví ke sporným pytlům, a k tvrzení, v té příčině teprve v odvolacím řízení přednesenému, dle § 482 c. ř. s., nebylo lze přihlížeti. Následkem toho není tu též dovolacího důvodu § 503, čís. 2 c. ř. s. uplatňovaného proto, že soudem odvolacím nebyly připuštěny důkazy o tvrzení žalobcově, že mu pytle byly matkou dány dō vlastnictví. Správně soud odvolací též vyslovil, že ani kondikce pro bezdůvodné obohacení nemá místa,, ježto takováto kondikce předpokládá přírůstek majetku na újmu kondicientovu, o této však nemůže býti řeči, když nebylo zjištěno, že pytle byly žalobcovy. Naproti tomu sluší za mylný označiti názor soudu odvolacího (§ 503, čís. 4 c. ř. s.), že nemůže tu jiti o žalobu z půjčky nebo vůbec z nějaké smlouvy, protože prý neběží o právní jednání mezi stranami, nýbrž o krádež a podílňictví na krádeži. Zákon nežádá, by půjčitel byl vlastníkem půjčené věci, ač to bude pravidlem; zejména není nikterak vyloučeno, že i ten, kdo bezprávně nabytí věci, půjčiti ji může někomu jinému s právním účinkem, tedy i s právem žádati věc zpět. Vždyť jen tak může půjčitel po případě učiniti zadost své povinnosti náhradní vůči poškozenému. Půjčka pak nemusí se státi výslovně, nýbrž může přijíti k místu též mlčky (§ 863 obč. zák.). Žalobce v té příčině tvrdil v žalobě, že půjčil žalované sporné pytle, jež mu tato na požádání měla vrátiti; a při ústním jednání přednesl, že žalovaná měla mu vrátiti pytle po vy prázdňení, že ji vícekrát upomínal a že žalovaná uznávala svůj závazek. Soud stolice prve pak na základě přísežných výpovědí žalobce a jeho manželky zjistil, že žalobce v letech 1910 až 1913 nosil žalované pytle s obilím, že žalovaná brala je od něho a že bylo jí vrateti tyto pytle (celíkem 21, jak v žalobě uvedeno), konečně že žalobce upomínal žalovanou o pytle a že tato slíbila, že zaplatí, až sežene peníze (z čeho by vyplývalo, že mlčky uznávala svou povinnost, vrátiti pytle nebo na hradili jejich cenu). Ovšem nevysvítá z tohoto zjištění, že by bylo ustanoveno bývalo, jak dlouho se má užívati věci ani k čemu; avšak tu platí § 974 obč. zák., podle něhož není v takovémto případě sice pravé smlouvy, nýbrž jen výprosa, ale půjčitel může dle libosti žádati nazpět věci půjčené. Soud dovolací vyslovuje tedy právní názor, že kdyby byla vzata za základ dotčená zjištění soudu prvního, bylo by lze právní poměr mezi stranami podřaditi alespoň pod ustanovení § 974 obč. zák. a nárok na vrácení pytlů byl by podle tohoto článku zákona odůvodněn. Leč dovolacímu soudu nelze rozhodovati ve věci samé, poněvadž zjištění soudu prvního a vůbec ocenění důkazů prvním soudcem byla v odvolání žalované v odpor vzata, soud odvolací však se svého mylného stanoviska právního nezabýval se příslušnými vývody odvolacími. Nezbyvalo tudíž, než dle §§ 496 čís. 2 a 513 c. ř. s. zrušiti rozsudek soudu odvolacího, pokud byl v odpor vzat, a vrátiti věc v tomto rozsahu soudu odvolacímu k opětnému jednání a vynesení nového rozsudku.